

KORUMANIN TEMİN EDİLMESİ-
İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARI HAKKINDA AVRUPA BİRLİĞİ
İLKELERİ

I. AMAÇ

1. İnsan hakları savunucularına destek, Avrupa Birliği'nin dış politikasının insan hakları boyutunun uzun süre önce temelleri atılmış bir bileşenidir. İşbu İlke Kuralları'nın amacı, bu konu ile ilgili olarak AB faaliyetlerini geliştirmeye yönelik somut önerilerde bulunmaktır. İlke Kuralları, Birliğin, süregelen insan haklarını savunma hakkına saygıyı teşvik etme ve geliştirme girişimlerini desteklemek ve güçlendirmek için üçüncü ülkelerle olan etkileşimlerde bütün düzeylerde ve çok taraflı insan hakları forumlarında kullanılabilir. Ayrıca İlke Kuralları risk altında olan insan hakları savunucuları için Birliğin müdahalelerde bulunmasına imkân tanır ve insan hakları savunucularına destek ve yardım için uygulanabilir araçlar önerir. İlke Kuralları'nın önemli bir unsuru, BM İnsan Hakları Savunucuları Özel Temsilciliği'ni de içeren BM İnsan Hakları Konseyi Özel Prosedürlerini ve insan hakları savunucularını korumak için uygun bölgesel mekanizmaları desteklemektir. İlke Kuralları, insan hakları savunucularına yaklaşımlarında AB Misyona (AB Üye Devletlerin Elçilikleri ve Konsoloslukları ve Avrupa Birliği Delegasyonları) yardımcı olacaktır. İlke Kuralları'nın birincil amacı insan hakları savunucularına yönelik özel kaygıları ele almak olmakla birlikte, genel olarak AB insan hakları politikasını güçlendirmeye de katkıda bulunurlar.

II. TANIM

2. Bu İlke Kuralları kapsamında, insan hakları savunucularının tanımı için, "BM Evrensel Olarak Tanınan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması ve Geliştirilmesinde Bireylerin, Grupların ve Toplumsal Organların Hak ve Sorumlulukları Üzerine Bildirge"nin (bakınız Ek I) "Herkesin birey olarak ve başkalarıyla birlikte ulusal ve uluslararası düzeylerde insan hakları ve temel özgürlüklerin korunması ve gerçekleştirilmesini teşvik etme ve bunun için mücadele etme hakkı vardır" şeklinde beyanda bulunan, işlevsel 1. paragrafı kullanılmaktadır.

3. İnsan hakları savunucuları, evrensel olarak tanınan insan hakları ve temel özgürlükleri geliştiren ve koruyan bireyler, gruplar ve toplum organlarıdır. İnsan hakları savunucuları medeni ve siyasi hakları geliştiren ve koruyan ve aynı zamanda, ekonomik, sosyal ve kültürel hakları geliştiren, koruyan ve etkin hale getirmek için çalışan kişilerdir. İnsan hakları savunucuları, yerli topluluklar gibi grupların üyelerinin de haklarını geliştirir ve korurlar. Bu tanım, şiddet uygulayan veya yayan bireyleri veya grupları içermez.

III. GİRİŞ

4. AB, Evrensel Olarak Tanınan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması ve Geliştirilmesinde Bireylerin, Grupların ve Toplumsal Organların Hak ve Sorumlulukları Üzerine Bildirge'de bulunan ilkeleri desteklemektedir. İnsan haklarının geliştirilmesi ve korunması sorumluluğu birincil olarak Devletlerde olsa da, AB, toplumdaki bireylerin, grup ve toplum organlarının insan haklarının daha fazla geliştirilmesinde önemli roller oynadıklarını kabul etmektedir. İnsan hakları savunucularının faaliyetleri aşağıdakileri içermektedir:

- ihlalleri belgelendirmek;
- bu ihlal mağdurlarının hukuki, psikolojik, tıbbi veya diğer destekler aracılığı ile mağduriyetlerini gidermeye çabalamak; ve
- insan hakları ve temel özgürlüklerin sistematik ve tekrarlanan ihlallerini örtbas eden cezasızlık kültürleriyle mücadele etmek.

5. İnsan hakları savunucularının çalışmaları çoğu zaman hükümet politikalarının ve faaliyetlerinin eleştirisini beraberinde getirmektedir. Ancak, hükümetler bunu olumsuz olarak değerlendirmemelidir. Düşünce özgürlüğüne ve hükümet politikaları ile eylemlerinin özgürce tartışılabildiği bir ortama izin vermek ilkesi esastır ve insan haklarının daha iyi bir seviyede korunmasını sağlamak için etkililiği denenerak kanıtlanmış bir yöntemdir. İnsan hakları savunucuları, hükümetlere insan haklarının geliştirilmesi ve korunmasında yardımcı olabilirler. İstisare süreçlerinin bir bölümü olarak, uygun mevzuatın hazırlanmasına ve insan hakları konusunda ulusal plan ve stratejilerin tasarlanmasına yardım etmek konusunda kilit bir rol oynayabilirler. Bu rol de tanınmalı ve desteklenmelidir.
6. AB, insan hakları savunucularının eylemlerinin zaman içinde daha yaygın şekilde tanındığının farkındadır. İhlal mağdurlarının daha fazla korunmasını artan bir biçimde sağlamaktadırlar. Ancak, bu olumlu gelişmenin bedeli yüksek olmuştur: savunucuların kendileri artan bir şekilde saldırıların hedefi haline gelmişlerdir ve birçok ülkede hakları ihlal edilmektedir. AB, insan hakları savunucularının güvenliğinin sağlanmasının ve haklarının korunmasının önemli olduğu kanısındadır. Bu bağlamda, insan hakları savunucuları konusunu ele alırken, toplumsal cinsiyet bileşenini gözetten bir yaklaşımın uygulanması önemlidir.

IV. UYGULAMAYA YÖNELİK İLKE KURALLARI

7. Bu İlke Kuralları'nın uygulamaya yönelik bölümü, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (CFSP) çerçevesinde insan hakları savunucularının desteklenmesi ve korunması yönünde etkili bir biçimde çalışmak için yöntem ve araçları tanımlamak üzere hazırlanmıştır.

İzleme, raporlama ve değerlendirme

8. AB Misyon Başkanlarından, görevlendirildikleri ülkelerdeki insan hakları durumu konusunda periyodik raporlar hazırlamaları istenmektedir. Konsey İnsan Hakları Çalışma Grubu (COHOM) bu görevi kolaylaştırmak için kullanılacak bilgi belgesinin genel hatlarını onaylamıştır. Bu bilgi belgesine uygun olarak Misyonlar raporlamalarında özellikle insan hakları savunucularına karşı tehdit veya saldırılara dikkat çekerek insan hakları savunucularının durumunu ele almalıdırlar. Bu bağlamda, Misyon Başkanları, insan hakları savunucularının çalışmalarını güvenle yürütmeleri konusunda kurumsal çerçevenin büyük bir etkisi olabileceğinin bilincinde olmalıdırlar. BM İnsan Hakları Savunucuları Bildirgesi'nde tanınan hakları meşru şekilde kullanan kişileri, şiddet, misilleme, fiili veya yasal bir ayrımcılık, baskı veya keyfi müdahaleden koruyan Devletlerin alacağı yasal, idari, yargısal veya diğer uygun tedbirler, bu bağlamda gözetilmelidirler. Misyon Başkanları, insan hakları savunucularına karşı bir tehdit veya saldırının söz konusu olması ve insan hakları savunucularının acil veya ciddi risk altında olması gibi gerekli olan durumlarda, diplomatik girişimler ve basın açıklamaları dâhil olmak üzere olası AB eylemleri için COHOM'a tavsiyelerde bulunmalıdır. Ayrıca, Misyonlar kadının insan hakları savunucularının karşılaştığı özel risklere de özellikle önem vermelidirler.
9. Misyon başkanlarının raporları, İnsan Hakları Savunucuları Genel Sekreterliği Özel Temsilciliği, BM Özel Raportörleri ve Sözleşme organları ve sivil toplum kuruluşlarının rapor ve tavsiyeleri gibi konu ile ilgili diğer bilgiler, COHOM ve diğer ilgili çalışma gruplarının AB müdahalelerinin gerekli olduğu durumları, hangi tür müdahalelere olduğunu belirleyebilmelerini, uygun olduğunda bu tür bir müdahale için Siyaset ve Güvenlik Komitesi/Konsey'e tavsiyelerde bulunmalarını sağlayacaktır.

İnsan hakları savunucularını destekleme ve korumada AB Misyonlarının rolü

10. Birçok üçüncü ülkede, AB Misyonları (AB Üye Devletleri'nin Elçilikleri ve Avrupa

Komisyonu Delegasyonları) Birlik ve Üye Devletler ve insan hakları savunucuları arasında birincil arayüz konumundadır. Dolayısıyla, AB'nin insan hakları savunucularına yönelik politikasının uygulamaya konulmasında önemli bir rol oynarlar. Bu nedenle, AB Misyonları insan hakları savunucularına yönelik olarak proaktif bir politika benimseme yollarını araştırmalıdır. Aynı zamanda, belirli durumlarda AB faaliyetlerinin, insan hakları savunucularına yönelik tehdit ve saldırılara neden olabileceğinin bilincinde olmalıdırlar. Bu yüzden, uygun olduğu durumlarda, yapılması planlanan faaliyetlere ilişkin olarak insan hakları savunucularına danışmalıdırlar. AB Misyonlarının alabileceği önlemler aşağıdakileri kapsar:

- risk altında olanlar dahil olmak üzere insan hakları savunucuları konusunda yakın işbirliği içinde olunması ve bilgi paylaşımı;
- insan hakları savunucularını Misyonlarda kabul etme ve çalışma alanlarını ziyaret etme dahil olmak üzere uygun şekillerde irtibatın devam ettirilmesi; bu amaç için özel irtibat görevlileri atanması düşünülebilir ve gerektiğinde bu atama masraf paylaşımı temelinde yapılabilir;
- uygun olduğu durumlarda ve uygun şekillerde, medyanın uygun kullanımı, ziyaretler ve davetler aracılığıyla insan hakları savunucularının görünür biçimde tasdik edilmeleri;
- uygun olduğu durumlarda insan hakları savunucularının duruşmalarına gözlemci olarak katılımı.

Üçüncü ülkelerle ilişkilerde ve çok taraflı forumlarda insan hakları savunucularına saygının desteklenmesi

11. AB'nin amacı, üçüncü ülkeleri, insan hakları savunucularının haklarına saygı gösterme konusunda yükümlülüklerini yerine getirmek ve onları Devlet-dışı aktörlerin saldırı ve tehditlerinden korumaları için etkilemektir. AB üçüncü ülkelerle ilişkilerinde gerekli görüldükçe ilgili uluslararası norm ve standartlara özellikle BM Bildirgesi'ne bütün ülkelerin bağlı kalması ve bunlara uygun hareket etmesi gerekliliğini ifade edecektir. Genel amaç, insan hakları savunucularının özgürce faaliyet gösterebileceği bir ortam oluşturmak olmalıdır. AB, amaçlarının, insan hakları politikasının ayrılmaz bir parçası olarak bilinmesini sağlayacak ve insan hakları savunucularının korunmasına atfettiği önemi vurgulayacaktır. Bu amaçları destekleyen eylemler aşağıdakileri kapsayacaktır:

- Dönem Başkanlığı veya Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Başkanlığı Yüksek Temsilcisi veya AB Özel Temsilcileri ve Elçileri veya Avrupa Komisyonu üçüncü ülkeleri ziyaret ettiklerinde, uygun olduğu durumlarda ziyaretlerinin ayrılmaz bir parçası olarak insan hakları savunucuları ile insan hakları savunucularının çalışmalarının ortaya çıkardığı münferit vakaların ele alındığı toplantılar düzenleyecektir;
- AB ve üçüncü ülkeler ve bölgesel örgütler arasındaki siyasi diyalogun insan hakları unsuru, ilgili olduğu durumlarda, insan hakları savunucularının durumunu kapsayacaktır. AB, insan hakları savunucuları ve çalışmaları için desteğini vurgulayacak ve gerekli olduğu durumlarda kaygı verici münferit vakaları öne çıkaracaktır;
- Özellikle BM İnsan Hakları Konseyi ve BM Genel Kurulu'nda aynı fikirdeki diğer ülkelerle yakın çalışmalar içinde olacaktır;
- İnsan ve Halkların Hakları Afrika Komisyonu İnsan Hakları Savunucuları odak noktası ve İnsan Hakları Amerikalılar Arası Komisyonu'nun özel İnsan Hakları Savunucuları Birimi gibi insan hakları savunucularının korunması için mevcut bölgesel mekanizmaların güçlendirilmesi ve bu tür mekanizmaların mevcut olmadıkları bölgelerde uygun mekanizmaların oluşturulması teşvik edilecektir.

İnsan Hakları Savunucuları Özel Temsilciliği dâhil olmak üzere BM İnsan Hakları Konseyi Özel Prosedürleri için Destek

12. AB, BM İnsan Hakları Konseyi Özel Prosedürlerinin (Özel Raportörler, Özel Temsilciler, Bağımsız Uzmanlar ve Çalışma Grupları) tüm dünyada insan hakları savunucularına karşı şiddet konusunda hareket etmeleri ve konuşabilmeleri, bağımsız olmaları ve ülke ziyaretleri gerçekleştirmeleri nedeniyle insan hakları savunucularını korumada uluslararası girişimler hususunda büyük önem taşıdıklarını kabul eder. İnsan Hakları Savunucuları Özel Temsilcisi bu konuda özel bir role sahipken, diğer Özel Prosedürler de insan hakları savunucularıyla ilgilidir. Özel Prosedürlere destek olan AB eylemleri aşağıdakileri kapsayacaktır:

- BM Özel Prosedürleri kapsamında ülke ziyaretleri için talepleri, Devletlerin ilkesel olarak kabul etmelerini teşvik etmek;
- AB Misyonları aracılığıyla BM tematik mekanizmalarının, tematik mekanizmalar ve insan hakları savunucularıyla ilişkiler kurulmasını ve bunlar arasında bilgi alışverişini kolaylaştırmayı kapsayarak ancak bunlarla sınırlı kalmayacak yollarla, yerel insan hakları toplulukları ve insan hakları savunucuları tarafından kullanılmasını teşvik etmek;
- Özel Prosedür yetkileri uygun kaynakların yokluğunda yürütülemeyeceği için AB Üye Devletleri, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliđi Ofisi genel bütçesinden yeterli fonların dağıtımına destek olmak.

Kalkınma Politikası yoluyla dâhil olmak üzere İnsan Hakları Savunucularına Pratik Destekler

13. Avrupa Birliği ve Üye Devletler'in demokratik süreç ve kurumlarının geliştirilmesine yardımcı etmeyi ve geliştirmekte olan ülkelerde insan haklarının geliştirilmesi ve korunmasını hedef alan programları – örneğin, Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupa Aracı - insan hakları savunucularına yardım etmekte kullanılacak pratik destekler arasındadır. Bunlar, Üye Devletlerin kalkınma işbirliği programlarını kapsayabilir ancak bunlarla sınırlı değildir. Pratik destekler aşağıdakileri kapsayabilir:

- Avrupa Birliği ve Üye Devletler'in iki taraflı insan hakları ve demokratikleşme programları, demokratik süreçlerin ve kurumların geliştirilmesine ve insan hakları savunucularının geliştirmekte olan ülkelerdeki çalışmalarının özellikle insan hakları savunucularını kapasite geliştirme ve kamu bilincini artırmaya yönelik kampanyalar gibi faaliyetlerin desteklenmesi yoluyla teşvik edilmesi ve korunmasına duyulan ihtiyacın daha fazla bilincinde olmalıdır;
- Ulusal İnsan Hakları Kuruluşları, Ombudsman Ofisleri ve İnsan Hakları Komisyonları dâhil olmak üzere Paris İlkeleri'ne uygun olarak oluşturulan insan haklarının geliştirilmesi ve korunması için kurulan ulusal kurumların oluşturulmasını ve çalışmalarını teşvik etmek ve desteklemek;
- AB'nin içinde ve dışında insan hakları savunucuları toplantılarının kolaylaştırılması dahil olmak üzere uluslararası düzeyde insan hakları savunucuları ağlarının oluşturulmasına yardım etmek;
- üçüncü ülkelerdeki insan hakları savunucularının yurtdışı mali kaynakları dahil olmak üzere kaynaklara erişebilmelerinin sağlanması için çalışmak;
- insan hakları eğitim programlarının, diğerlerinin arasında, BM İnsan Hakları Savunucuları Bildirgesi'nin tanıtımını sağlamasını gözetmek.

Konsey Çalışma Gruplarının Rolü

14. COHOM, yetkilerine uygun olarak diğer ilgili Konsey Çalışma Gruplarıyla yakın koordinasyon ve işbirliği içinde İnsan Hakları Savunucuları İlke Kuralları'nın uygulanmasını ve izlenmesini değerlendirme altında tutacaktır. Bu, aşağıdakileri kapsayacaktır:

- insan hakları savunucuları konusunun ilgili AB politikaları ve faaliyetlerine entegre edilmesine katkıda bulunmak;
- bu İlke Kuralları'nın uygulamasının uygun aralıklarla değerlendirmesini gerçekleştirmek;
- insan hakları savunucularına destek olmak için BM ve diğer uluslararası ve bölgesel mekanizmalarla uygun şekillerde ek işbirliği yöntemlerini incelemeyi sürdürmek.
- bu İlke Kuralları'nın uygulanmasında kaydedilen ilerleme konusunda uygun biçimde yıllık olarak PSC ve COREPER aracılığıyla Konsey'e rapor vermek.

**Evrensel Olarak Tanınan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması ve Geliştirilmesinde
Bireylerin, Grupların ve Toplumsal Organların Hak ve Sorumlulukları Üzerine
Bildirge**

Genel Kurul,

Dünyanın bütün ülkelerinde herkes için tüm insan hakları ve temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi doğrultusunda Birleşmiş Milletler Şartı'nın amaç ve ilkelerine saygının önemini yeniden *vurgulayarak,*

İnsan haklarına ve temel özgürlüklere evrensel saygıyı geliştirmeyi amaçlayan uluslararası çabaların temel unsurları olarak İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi² ve uluslararası insan hakları sözleşmeleri ile Birleşmiş Milletler sistemi çerçevesinde ve bölgesel düzeyde kabul edilen insan haklarına ilişkin diğer belgelerin önemini yeniden *vurgulayarak,*

Hiçbir ayırım gözetmeksizin, özellikle ırk, renk, cins, dil, din, politik ve diğer düşünce, ulusal ve sosyal köken, mülkiyet, soy ve tüm diğer durumlara dayanan ayrımları gözetmeksizin uluslar arası toplumun tüm üyelerinin, birlikte ve tek tek, herkes için insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı geliştirme ve teşvik etme yönündeki önemli yükümlülüklerini yerine getirme gereğinin altını çizerek ve özellikle Birleşmiş Milletler Şartı'na uygun olarak bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için uluslararası işbirliği yapmanın önemini *vurgulayarak,*

Tüm insan hakları ihlallerinin, halkların ve kişilerin temel özgürlüklerinin, apartheid, her çeşit ırk ayrımcılığı, sömürgecilik, yabancı hâkimiyeti veya işgali, ulusal egemenlik, ulusal birlik veya toprak bütünlüğüne yönelik saldırı ve tehditten, aynı zamanda halkların kendi geleceğini belirleme hakkı ile her halkın kendi zenginlikleri ve doğal kaynakları üzerinde tam ve eksiksiz olarak egemenlik hakkının reddedilmesinden kaynaklanan haklar gibi yoğun, açık veya sistematik ihlallerin fiili olarak ortadan kaldırılmasın- da uluslararası işbirliğinin oynadığı önemli rolü ve bunlara katkıda bulunan birey, grup ve derneklerin yerine getirdikleri son derece yararlı çalışmaları *tanıyarak*,

Barış ve uluslararası güvenlik yokluğunun bu hak ve özgürlükleri tanımamanın mazereti olmayacağı bilinciyle barış ve uluslararası güvenlik ile insan hakları ve temel özgürlüklerden yararlanma arasında var olan ilişkiyi *kabul ederek*,

Tüm insan hakları ve temel özgürlüklerin evrensel, bölünmez, karşılıklı olarak birbirine bağımlı ve birbirine bağlı olduğunu ve aralarından hiçbirinin uygulamaya konulmasına zarar vermeden tam hakkaniyet içinde tümünü geliştirmek gerektiğini *yineleyerek*,

İnsan hakları ve temel özgürlükleri koruma ve geliştirme temel sorumluluğu ve ödevinin devlete düştüğünün altını *çizerek*,

Birey, grup ve derneklerin insan hakları ve temel özgürlüklere saygıyı geliştirme ve bu hakları ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmaya hak ve sorumlulukları bulunduğunu *kabul ederek*,

İlan eder:

Madde 1

Herkesin bireysel olarak veya başkalarıyla birlikte ulusal ve uluslararası düzeyde insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunmasını ve gerçekleştirilmesini geliştirme hakkı vardır.

Madde 2

1. Özellikle kendi yargı alanındaki herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, uygulamada tüm hak ve özgürlükleri kullanabilmesi amacıyla bütün sosyal, ekonomik ve diğer şartları ve gereken yasal güvenceleri kabul etmek suretiyle, her devletin tüm insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunması, geliştirilmesi ve gerçekleştirilebilir kılınması temel sorumluluğu ve ödevi vardır.
2. Her devlet, bu bilgilerde amaçlanan haklar ve özgürlüklerin somut olarak kullanılabilmelerini sağlamak için yasamaya, yönetime ve gerekli diğer alanlara ilişkin tedbirleri alır.

Madde 3

İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler alanında Birleşmiş Milletler Şartı ve devletin diğer uluslar arası yükümlülüklerine uygun olarak kabul edilen iç hukuk kuralları, insan hakları ve temel özgürlükler ve bu hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi, korunması ve somut olarak gerçekleştirilmesi konusunda bu Bildirge'de amaçlanan tüm etkinliklerin uygulamaya konulması ve yerine getirilmesinin hukuki çerçevesini oluşturur.

Madde 4

Bu Bildirge'nin hiçbir maddesi, ne Birleşmiş Milletler Şartı'nın amaç ve ilkeleri aleyhine veya tersine nede İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi², insan haklarına ilişkin uluslararası antlaşmalar ile bu alanda uygulanmakta olan diğer uluslararası belge ve anlaşma hükümlerinin bir sınırlaması veya ilgası olarak yorumlanabilir.

Madde 5

İnsan haklarını ve temel özgürlükleri geliştirmek ve korumak amacıyla herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, ulusal ve uluslararası düzeyde:

- (a) Barışçıl biçimde bir araya gelmek veya toplantı yapmak;
- (b) Hükümet dışı kuruluşlar, dernekler veya gruplar kurmak, bunlara üye olarak girmek ve katılmak;
- (c) Hükümet dışı veya hükümetler arası kuruluşlarla ilişki kurmak hakkı vardır.

Madde 6

Herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte:

- (a) Yasamaya, yargıya ve yönetime ilişkin ulusal sistemler içinde, hakların ve özgürlüklerin gerçekleştirilmesine olanak verecek tarzda bunlara ulaşma dâhil tüm insan hakları ve temel özgürlüklere ilişkin bilgileri elde etmek, araştırmak, almak kabul etmek ve muhafaza etmek;
- (b) İnsan haklarına ilişkin belgeler ile uygulanabilir uluslar arası diğer belgelere uygun olarak tüm insan haklarına ve temel özgürlüklere ilişkin düşünceleri, haberleri ve bilgileri yayınlamak, başkalarına iletmek veya özgürce yaymak;

- (c) İnsan haklarına ve temel özgürlüklere hem hukuksal olarak hem de pratikte uyulması yönünde inceleme, araştırma, saptama, değerlendirme, bu yollar ve diğer uygun yollarla kamunun dikkatini bu sorun üzerine çekme hakkı vardır.

Madde 7

Herkesin, bireysel olarak veya başkalarıyla birlikte, insan hakları alanında yeni prensip ve düşünceleri tasarlama aynı zamanda onları tartışma ve kabul görmesini sağlama hakkı vardır.

Madde 8

1. Herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, ayrımcı olmayan bir temel üzerinde, ülkesinin yönetimine ve kamusal işlerin yürütülmesine etkin bir biçimde katılmaya hakkı vardır.
2. Bu hak özellikle, bireysel olarak veya başkalarıyla birlikte, hareket eden herkes için devletin organ ve kurumlarına, aynı zamanda kamusal işlerle uğraşan kuruluşlara, işleyişlerin iyileştirilmesine ilişkin eleştiri ve önerileri sunma ve çalışmalarının insan hakları ve temel özgürlüklerin geliştirilmesi, korunması ve gerçekleştirilmesini engelleme ve önleme tehlikesi taşıyan tüm yönlerini bildirme hakkını içerir.

Madde 9

1. İnsan hakları ve temel özgürlüklerin kullanılmasında, bu Bildirge'de amaçlanan insan haklarının korunması ve geliştirilmesinde bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte herkesin, bu hakların ihlal edildiği durumlarda başvuru yapma olanağından etkin bir biçimde faydalanmaya ve korumadan yararlanmaya hakkı vardır.

2. Bu amaçla, hakları ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, kişisel olarak veya yasa tarafından izin verilen temsilcileri aracılığıyla şikâyetinde bulunma ve hukuksal bir otorite önünde veya yasayla kurulan bağımsız, yansız ya da yetkili tüm diğer otoriteler önünde kamuya açık mahkemede şikâyetini inceletme ve bu hakları ve özgürlükleri ihlal edildiğinde, yasalar uyarınca bu otoritelerden tazminat dâhil olmak üzere zarar ziyanın telafisini öngören bir karar alma ve aynı zamanda makul bir sürede kararın ve yargı kararının uygulamasına hakkı vardır.
3. Yine bu amaçla herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, özellikle:
 - (a) İnsan haklarının ve temel özgürlüklerin ihlali konusunda, şikâyet üzerine makul sürede karar vermesi gereken, ulusal olarak yetkili kılınan adli, idari veya yasama otoritelerine veya devletin hukuksal sistemine uygun olarak kurulan yetkili tüm diğer otoritelere dilekçe veya diğer uygun yöntemlerle başvurarak devlet görevlileri ve organlarının politika ve eylemlerini şikâyet etme;
 - (b) Ulusal yasalar ile uygulanabilir uluslar arası yükümlülük ve taahhütlerin uygunluğu üzerine kanaat oluşturmak amacıyla, duruşmalarda, kovuşturmalarda ve kamu davalarında hazır bulunma;
 - (c) İnsan hakları ve temel özgürlüklerin savunulması için nitelikli ve profesyonel bir hukuksal yardım veya uygun olan tüm diğer tavsiye ve yardımları sunma ve sağlama hakkı vardır.
4. Yine bu amaçla ve uygulanabilir uluslar arası prosedür ve belgelere uygun olarak herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, insan hakları ve temel özgürlüklerle ilgili raporları almak ve incelemek için, genel veya özel yetkisi olan uluslararası organlara ulaşma ve bu organlarla hiçbir sınırlama olmaksızın iletişim kurma hakkı vardır.
5. Kendi yargı alanında bulunan tüm topraklarda, insan hakları ve temel özgürlükler ihlalinin var olduğuna inanmak için nedenler bulunduğu devletin süratli ve yansız bir soruşturma sürdürmesi veya olayın aydınlığa kavuşması için dava açılmasını dikkatle izlemesi gerekir.

Madde 10

Hiç kimse edimde bulunarak veya gerektiği durumlarda müdahaleden kaçınarak insan haklarının ve temel özgürlüklerin ihlaline katılamaz; kimse bu hak ve özgürlüklerin ihlalini reddettiği için cezalandırılmaz ve hiçbir şekilde olumsuz eyleme maruz bırakılamaz.

Madde 11

Herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, yasaya uygun olarak iş ve mesleğini yapma hakkı vardır. Meslek ve işi çerçevesinde, başkasının insanlık onuruna, insan haklarına ve temel özgürlüklerine zarar verme riski bulunan herkes bu hak ve özgürlüklere saygılı olmaya ve iş ve meslek davranış ve etiğine uygun ulusal ve uluslararası normlara uymaya mecburdur.

Madde 12

1. Herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, insan hakları ve temel özgürlüklerin ihlaline karşı mücadele etmek için barışçıl etkinliklere katılmaya hakkı vardır.
2. Devlet, bu Bildirge'de amaçlanan hakların meşru kullanımı çerçevesinde şiddet, tehdit, misilleme eylemi, fiili veya hukuksal ayrımcılık, baskı veya diğer keyfi hareketlere karşı, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte hareket eden tüm kişilerin yetkili otoritelerce korunması için gerekli tüm önlemleri alır.
3. Bu bakımdan, herkes, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, barışçı yollarla, insan haklarının ve temel özgürlüklerin ihlaline neden olan ve devletin ihmali olan durumlar da dahil olmak üzere, devlete isnat edilebilen etkinlik ve eylemlerle birlikte başka grup ve bireylerce işlenmiş insan hakları ve temel özgürlüklerin kullanılmasına ilgili şiddet eylemlerine karşı tepki gösterdiğinde, ulusal yasalarca etkin biçimde korunmaya hakkı vardır.

Madde 13

Herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, bu Bildirge'nin 3. maddesine uygun olarak, barışçı yollarla, salt insan haklarını ve temel özgürlükleri koruma ve geliştirmek amacıyla kaynakları isteme, alma ve kullanma hakkı vardır.

Madde 14

1. Devletin, kendi yargı alanında bulunan tüm kişilere sivil, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarının anlaşılmasını kolaylaştırmak için yasamaya ilişkin, tüzel, yönetsel ve diğer alanlarda gerekli tedbirleri alma zorunluluğu vardır.
2. Bu tedbirler özellikle:
 - (a) Ulusal yasa ve yönetmelik metinlerinin ve insan haklarına ilişkin uygulanabilir uluslar arası temel belgelerin yayınına ve bunlardan geniş bir şekilde yararlanabilmeye;
 - (b) Tarafı olduğu insan haklarına ilişkin uluslararası belgeler uyarınca kurulan organlara devlet tarafından sunulan periyodik raporlar dâhil olmak üzere insan hakları alanındaki uluslararası dokümanlara, aynı zamanda tartışmaların özetleri ile bu organların resmi raporlarına, eşitlik temeli üzerinde, tam ulaşabilmeye ilişkin olacaktır.
3. Devlet, kendi yargı alanına giren tüm topraklarda, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi için, bir arabulucu, bir insan hakları komisyonu veya başka bir ulusal kurum gibi diğer bağımsız ulusal kurumların kurulması veya atanması ve geliştirilmesini gerektiğinde güvence altına alır ve destekler.

Madde 15

Devletin, tüm öğrenim düzeylerinde, insan hakları ve temel özgürlüklerin eğitimini kolaylaştırma ve geliştirme ve avukatların, kolluk güçlerinin, silahlı kuvvetler personeli ile devlet görevlilerinin eğitimlerinden sorumlu olanların öğrenim programlarında insan hakları öğretimine uygun öğelere yer verilmesini dikkatle izleme sorumluluğu vardır.

Madde 16

Bireyler, hükümet dışı kuruluşlar ve uzman kurumların; içerisinde etkinliklerini sürdürdükleri topluluk ve toplumların farklılıklarını göz önünde bulundurarak, uluslar ve tüm ırksal ve dinsel gruplar arasında özellikle anlayış, hoşgörü, barış ve dostluk ilişkilerini daha çok pekiştirmek amacıyla bu alanda sürdürülen, yetiştirme, araştırma gibi etkinlikler çerçevesinde tüm insan hakları ve temel özgürlüklere ilişkin sorunlarda halkı daha duyarlı kılmaya katkıda bulunmada oynadıkları önemli bir rol vardır.

Madde 17

Bu Bildirge'de amaçlanan haklar ve özgürlüklerin kullanılmasında, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte hareket eden herkes, sırf başkalarının insan haklarını ve özgürlüklerini tanıma ve saygı gösterme amacıyla, aynı zamanda demokratik bir toplumda ahlak, kamu düzeni ve toplumun genel refahının adil gereklerinin sağlanması amacıyla belli uluslararası yükümlülüklerle uygun olarak belirlenen ve yasaca öngörülen sınırlamalara tabidir.

Madde 18

1. Her insanın, kişiliğinin tam ve özgür gelişimini ancak içerisinde gerçekleştirme olanağı bulunduğu topluluğa karşı ödevleri vardır.

2. Bireyler, gruplar, kurumlar ve hükümet dışı kuruluşların demokrasinin korunması ve insan haklarının ve temel özgürlüklerin geliştirilmesinde ve korunmasında toplumun, kuruluşların ve demokratik sürecin ilerletilmesi ve geliştirilmesine katkıda önemli bir rolü ve sorumlulukları vardır.
3. Aynı şekilde, bunların kişinin İnsan Hakları Evrensel Beyannameyi ve diğer insan hakları belgelerinde belirtilen hak ve özgürlüklerin tam olarak gerçekleştirilebildiği bir sosyal ve ekonomik düzeni ilerletme hakkına katkıda bulunmada önemli bir rolü ve sorumluluğu vardır.

Madde 19

Bu Bildirge'nin hiçbir maddesi, bir birey, grup veya toplum organı veya devletin, Bildirge'de belirtilen haklar ve özgürlüklerin ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir etkinliğe girişme veya bu türden bir eylemde bulunmaya hakkı olduğu biçiminde yorumlanamaz.

Madde 20

Aynı şekilde, bu Bildirge'nin hiçbir maddesi, birey, grup, kurum veya hükümet dışı kuruluşların Birleşmiş Milletler Şartı'nın hükümlerine ters düşen etkinliklerini destekleme veya teşvik etmeye devletlerin izin vereceği biçiminde yorumlanamaz.

İlgili Uluslar Arası Belgeler

- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- Sivil ve Siyasal Haklar Uluslar Arası Sözleşmesi
- Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslar Arası Sözleşmesi
- İşkence ve Başka Zalimce, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Sözleşme
- Çocuk Hakları Sözleşmesi
- Kadına Karşı Ayrımcılığın Tasfiyesi Sözleşmesi
- Her Türlü Irk Ayrımcılığının Tasfiyesine İlişkin Sözleşme
- İnsan Hakları Avrupa Konvansiyonu, bağlı protokoller ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ilgili içtihadı
- Avrupa Sosyal Şartı / Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı
- İnsan ve Halkların Hakları Afrika Şartı
- İnsan Hakları Amerikan Sözleşmesi
- Savaş Mağdurlarının Korunmasına Dair Cenevre Sözleşmesi ve Bağlı Protokoller ile silahlı çatışmada uygulanabilecek insancıl hukuka ait örf ve adet kuralları
- Mültecilerin Durumuna İlişkin 1951 Sözleşmesi ve 1967 Protokolü
- Uluslar Arası Ceza Mahkemesi Roma Tüzüğü
- Evrensel Olarak Tanınan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması ve Geliştirilmesinde Bireylerin, Grupların ve Toplumsal Organların Hak ve Sorumlulukları Üzerine Bildirge.